
Dan, ko so izumrli Slovenci

Author(s): Andrej POGAČNIK

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 15, No. 1, Koridorji in poselitev / Corridors and settlement (junij, 2004), pp. 67-68

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180511>

Accessed: 04-07-2025 10:53 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Andrej POGAČNIK

Dan, ko so izumrli Slovenci

Padanje natalitete v EU in Sloveniji pod raven naravne reprodukcije prebivalstva nam daje osnovo za hipotezo, da bo prebivalstvo starega kontinenta izumrlo. Takšna projekcija bi bila možna, če ne bi bilo bistvenih priselitev iz zunajevropskih držav, »selitve narodov«, vojn ver in civilizacij. Posledice takšnega izumiranja so danes vidne v vzhodnem delu Nemčije, kjer ostajajo zapuščena blokovna naselja iz časa socializma. Ni prebivalcev, ki bi jih še potrebovali za stanovanja, celo pri porušitvi ni potreb za nove – drugačne urbane rabe. Preostaja le ponovno vzpostavljanje narave. V nekdanji DDR je prihodnost Evrope že tukaj.

Tudi v Sloveniji načrtujemo strategijo prostorskega razvoja brez upoštevanja skorajšnjega padanja prebivalstva. Prostor varujemo pred ljudmi, ki jih ne bo. Natura 2000 se bo sama od sebe razširila čez pretežni del dežele. Tudi najnovejša vladna strategija razvoja do leta 2013 je brezбриžna do demografske kolapsa. Toda članek, ki je pred nami, ne bo suhoparna znanstvena projekcija. Raje si preberimo zgodbo.

Spomladi 2004 je bil slovesen dan. Z grajskega hriba v Ljubljani so družine opazovale množice, ki so z zastavami države in Evropske unije vrvele na Trg republike. Prihodnost se še nikoli ni risala tako svetlo kot tega dne. A malo kdo se je zavedal, da je tempirana demografska bomba začela tiktakati že desetletja prej. Prazne zevajoče hiše v gorskih vaseh, z mladim drevjem poraščeni travniki, zaprte šole v oddaljenih krajih so bili prvi kazalci notranje izvotljenosti slovenske družbe.

Prva generacija, rojena v Evropski uniji, je bila pravzaprav srečna. Uživali so v potrošnji, na potovanjih, en otrok in pol na mater jim ni pretirano kvaril kariere, družabnosti in vseh mogočih doživetij globaliziranega sveta. Upadanja prebivalstva v večjih mestih sploh ni bilo opaziti, saj so ga sproti nadomeščali migranti iz slovenskega podeželja pa tudi s Poljske, Balkana in iz drugih držav, ki so se kasneje pridružile Uniji. Kljub temu da so politiki, razumniki in Cerkev poskušali vse mogoče, da bi povečali nataliteto, uspehov zaradi povprečno 30-letnih mater ob prvem rojstvu ni bilo. Rahel dvig števila rojstev v kakšnem letu ni prinesel večjega učinka zaradi vse hujših bolezni od mutiranih bakterij do virusov, pa tudi zaradi

naraščajoče istospolne usmerjenosti, zasvojenosti mladih, prometnih in adrenalinskih nesreč. Tudi podaljševanje življenja je še nekaj časa zadrževalo demografsko krivuljo pred prehudim padanjem. A zakonitost je bila neizprosna in v času ene generacije, okoli 30 let, se je prebivalstvo zmanjšalo vsakokrat za četrtno.

Leto 2034, ki ga večina bralcev teh vrstic še doživi. Slovencev je še 1.500.000. Obsežni odmaknjeni in gorati predeli se praznijo: Obkolpje, Kočevska, Brkini, Loška dolina, Kobansko, Baška grapa, Trnovsko-Banjska planota, Kolovrat in Breginjski kot. Vasi, tudi če v njih še životarijo posamezniki, so brez mladih. Vse se seli v ljubljansko in obalno regijo, deloma tudi v Maribor ter na slovensko obrobje prekmernih velikih mest: Gorico, Trst, Zagreb. Zato cene nepremičnin tam še ne padajo. Potrošniški človek je potreboval vse več površin za promet, prosti čas, za parcelo enodružinske hiše, zato so bile vse infrastrukture – prometne, energetske, vodnogospodarske, okoljske in druge – še v polnem pogonu, kljub manjšemu številu ljudi.

Demografsko praznjenje je v tem času zajelo tudi Evropsko unijo. Nadomeščanje Evropejcev s prišleki iz Afrike, z Bližnjega vzhoda in Indije sta preprečila Nato in Schen-

genska meja. Toda eksplozivno je naraščal delež tistih priseljencev, ki so v Evropo prišli že prej. Ti so postopno zasedali položaje v družbi in nadomeščali avtohtone narode. Ob tem prestrukturiranju v Slovenijo ni bilo kakega bistvenega priliva. Vse demografske rezerve razširjene Unije so se izpraznile.

Leta 2064 se število Slovencev zmanjša na 1.125.000. Večina sedaj živčih bo temu še priča. Izumrejo že prva urbana naselja, kot so Stari trg, Vinica, Osilnica, Čepovan, Muta, Kobarid. Opuščeni so Goričko, Bela Krajina, Škofjeloško-Cerkljansko hribovje, obrobja Alp in Karavank. Velika zemljišča opuščenih vasi poceni, skoraj zastoj pokupijo tuji farmarji, ki urejajo monokulture, ranče in plantaže. A tudi ta val nove kolonizacije propade, saj vse manj Evropejcev potrebuje tudi vse manj hrane. Okoli 80 % Slovenije že prerašča gozd, v neposeljenih predelih propadejo ceste, mostovi, vode erodirajo doline in odnašajo prst.

Izrazit padec evropske populacije se čuti že v vsej Uniji. Bivši priseljenci zaradi večje natalitete postanejo večinski narodi: v Angliji Indijci in Pakistanci, v Italiji Afričani, v Franciji Arabci, na Nizozemskem Indonezijci, v Nemčiji Turki, na Slovaškem, v Bolgariji in Romuniji Romi. Pričakovati je bilo, da bodo večinski tujerodni prebivalci na široko odprli vrata svojim sonarodnjakom iz Afrike, Indije, Bližnjega vzhoda. A to se ni zgodilo. Čutili so se za privilegirane Evropejce, ki bi jim dotok revežev znižal življenjsko raven ter omajal družbeni položaj. Meje so ostale zaprte.

Ob koncu stoletja, natančneje leta 2094, število Slovencev prvič pade pod milijon. Vseposod se že čuti pomanjkanje ljudi za vzdrževanje prometnic, energetskih in komunalnih sistemov, preveč je hrane, energije, vode in prostora. Cene nepremičnin drastično padejo, izpraznijo se šole, univerze, bolnišnice, kulturni hrami. Bolj periferna urbana središča, kot so Črnomelj, Kočevje, Tolmin, Lendava in Ravne se spreminjajo v mesta du-

hov. Devetdeset odstotkov Slovenije je gozd, okoli 30 % ozemlja je že neprehodnega zaradi porušenih mostov in drugih cest, ki so jih odnesle vode ali plazovi. Naravno okolje je nevarno zaradi medvedov, volkov in teroristov. Ljudje se stiskajo le še v večja mesta, ki so še kolikor toliko varna.

Leto 2124. Slovencev je le še 642.000. Neavtohtoni prebivalci se prvič številčno izenačijo s Slovenci, poslej pa zaradi višje natalitete prevladujejo. Dežela izgubi status države, saj ne zmore pošiljati dovolj uradnikov, diplomatov in denarja v Bruselj in New York. Postane pač regija v Evropi regij, pridruži se ohlapni regionalni asociaciji z deželami nekdanje Avstro-Ogrske. Slovenščina postaja drugi jezik, nadomeščajo jo vsesvetovna angleščina in jeziki prišlekov. Po več tisoč ljudi živi le še v Ljubljani, na Obali, v Mariboru in obeh Goricah, manjše enklave pa še v Celju in Novem mestu. Številne elektrarne, ceste, železnice, vodovodi in čistilne naprave postanejo nepotrebne. Urbanisti, arhitekti, gradbeniki ostanejo brez dela. Okoljevarstveniki s svojimi habitatskimi, ekološkimi in ptičjimi direktivami so odveč, saj vsepovsod prodira divjina. Povsem neprehodna je že polovica ozemlja. Notranje verske vojne, nemiri in terorizem pretresajo Evropo, ki še zadnjič skuša uveljaviti prevlado zahodnih vrednot, kulture in vere. A brez uspeha. Narodnosti z višjo nataliteto so stare prebivalce potisnile ob zid. Edino skandinavskim državam, izoliranim Irski in Islandiji še uspeva ohranjati domačo populacijo v znosnih mejah. Novoustanovljena »severna evropska zveza« se izloči iz Unije v bran svojih nacionalnih interesov.

Ker je povsod po Evropi zmanjkalo tehnične inteligence, so se postopoma ustavljali veliki energetski, transportni, vodooskrbni, prehranbeni in drugi sistemi. Nikogar ni bilo, ki bi popravljal in ponovno pognal elektrarne, vlake, avtomobile, vodne črpalke. Raven tehnične kulture ja padala do ravni predindustrijske dobe. Sesul se je sistem bančništva in zavarovalništva. Mla-

dih, ki bi delali za pokojnine starejših, ni bilo. Denar je bil brez vrednosti. V času, ki ga opisujem, si za najsodobnejši računalnik še dobil krožnik juhe v ljudski kuhinji, že čez nekaj let pa le še poleno. V Evropo se je vračala naturalna menjava hrane, kuriva, svečave, naravnih zdravil. Le orožja je ostajalo še na pretek iz prejšnjih stoletij cvetoče civilizacije. Propadli so vsi moderni poklici, vznikali pa so novi: drvarji, netilci ognja, ranocelniki, svečarji, konjarji, pripovedovalci.

Ob skorajšnjem izumrtju evropskih ljudstev, torej pred »konceom sveta«, so se razmahnile številne nove vere in verske sekte. Njihovi pripadniki so neusmiljeno pobijali vse, ki niso častili njihovih bogov in prerokov. Poleg novih sekt je v Evropi tistega časa prevladoval islam ob stalnih spopadih med šiiti, suniti in hašemitii. Bilo pa je še nekaj bahajcev, hindujcev, budistov in kristjanov.

V naslednjih desetletjih in stoletjih se zdi, kot da je upadanje prebivalcev Slovenije počasnejše, a to je le videz. Zmanjševanje je enako, vendar na mnogo nižji ravni. Sredi 22. stoletja je Slovenija le še nekak protektorat, v katerem živi slovenska manjšina. Ob koncu stoletja šteje le še 200.000 ljudi. Slovenščina kot pogovorni jezik izumre, ohranja se le kot etnografska dediščina in v znanstvenih knjigah. Gozd seže na prag še preostalih mest, drevje in hudourne naplavine prekrijejo ceste in železnice. Le divje reke in zemeljski plazovi prekinjajo preprogo pragozdov. Večji del dežele je neprehoden. Uničeni mostovi najprej od ostale Slovenije odrežejo Prekmurje. Drava in Savinja nato ločita severovzhodno Slovenijo. Le še med Ljubljano, morjem in alpskim svetom se ohranjajo stiki prek redkih drznih popotnikov.

Zaradi bistvene zožitve življenjskih opcij, ko ni bilo več uradniških služb, potovanj, izobilja in potrošništva, so Slovenci znova rojevali več otrok. Teoretično bi se padanje lahko ustavilo in bi se demografska krivulja ponovno vzpela. Toda bilo

je prepozno. Mutirani virusi in ubijalske bakterije so kosile in preživele so le najbolj odporne. Ni bilo dovolj znanstvenikov, farmacevtov, zdravnikov, da bi dovolj hitro odkrivali nova zdravila.

Rojevanje v naslednjih generacijah skrči število Slovencev na nekaj tisoč, konec tretjega tisočletja na vsega 200. Kot ločene skupine brodolomcev živijo na ruševinah Ljubljane, Maribora, v portoroškem zalivu. Mladi si vse teže najdejo življenjskega partnerja iz slovenskih vrst. Le redki moški se odpravijo iskati družico v sosednjo enklavo. Leta 3154 je Slovencev le še 20. Tri družine živijo v Ljubljani, dve na Obali, ena še vztraja v Mariboru. Leta 3394 izumrejo skoraj zadnji.

Pod Reberjo, nad florjansko cerkvijo, živi na razvalinah Stare Ljubljane še zadnji par Slovencev. Kolibo imata v varnem zavetju grajskega hriba in Ljublanice, kjer prisojna lega zagotavlja toploto. Razgled na okolico jima omogoča, da se pravočasno skrijeta pred roparskimi tolpmi. Ne slutita niti, da se je na isti kraj pred skoraj 4000 leti po dolgem tavanju selitve narodov naselila prva številčna slovenska – bolje rečeno slovanska – družina. Krog poselitve Slovencev se je tako sklenil in končal. Par ima še zadnjega otroka, deklico. Ko dozori, si ne more več najti slovenskega moža. Žalostno gleda preko zamočvirjenih bregov Ljublanice in kupov poraščenih ruševin, ki so bile nekoč Trg republike, proti Alpam, morju, in pričakuje snubca. Ne ve, da so poslednji že izumrli ali pa so bili prestari.

Deklica je umrla leta 3484 v starosti 90 let. Njene kosti so počasi prekrile geološke plasti in jih v globlji zemlji skoraj združile z ostanki prvih praslavanskih naseljencev.

O drugih prebivalcih Slovenije v tistem letu ni podatka.

Prof. dr. Andrej Pogačnik, mag. arh.,
Predstojnik katedre za prostorsko planiranje,
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo,
Univerza v Ljubljani, Ljubljana
E-pošta: apogacni@fgg.uni-lj.si